

ONDER DE AANDACHT

SOK-MEDEDELING 40

SOK-medelingen is een uitgave van de Studiegroep Onderaardse Kalksteengroeven. Hieronder een korte samenvatting van de inhoud van het laatst verschenen nummer.

GRENZELOOS CAESTERT, GEBUKT ONDER GRENZEN (Ton Breuls)

De Groeve Caestert wordt opgedeeld door twee landsgrenzen: het Nederlands en Belgisch deel. Hiernaast is het Belgische deel verdeeld over het Vlaams en Waals gewest. Ondergronds zijn er weinige tastbare zaken, die verwijzen naar deze grenzen. Een uitzondering daarop zijn de drie muren, die op de grens van Nederland en België in 1948 en 1949 zijn opgetrokken. Deze grensafscheiding heeft echter niets te maken met douanebepalingen. De ware reden voor de bouw ervan is het gevaar, dat ontstond bij het oprichten van de stortkegel 'd'n Observant'. Het artikel beschrijft de voorbereidingen en de correspondentie, die tussen de ENCI en de diverse overheidsinstanties hierover gevoerd werden.

EEN DRIETAL INSECTENSOORTEN IN ONDERAARDE KALKSTEENGROEVEN EN FORTIFICATIES (AMBLYTELES QUADRI-PUNCTORIUS, HYPENA ROSTRALIS, TRIPHOSA DUBITATA) (John Hageman & Willem Vergoossen)

Tijdens de winterse tellingen van vleermuizen en bij andere bezoeken in de onderaardse kalksteengroeven en fortificaties vallen onvermijdelijk ook de overwinterende insecten op. Beide auteurs hebben in samenwerking met de vleermuistelgroep sinds het begin van de jaren negentig de waarnemingen van enkele insecten systematisch geregistreerd. Speciale aandacht ging er uit naar de sluipwesp *Amblyteles quadripunctorius*, de Hopsnuituil (*Hypena rostralis*) en de Grote boomspanner (*Triphosa dubitata*).

ZOOLMUS, ZOOLMUS, KOOLMUS, KOOLMEES? (A.M. Voûte)

Tijdens zijn studententijd in 1952 werd melding gemaakt van het onwaarschijnlijke voorval dat een Koolmees gevonden zou zijn, die voorzien was van een vleermuisring. De veronderstelling was toen dat het woord Coelmoes (een coel of kuil is een groeve) via Coolmoos tot Koolmees was verbasterd. Tijdens het ordenen van de archieven van vleermuisonderzoekers van de Universiteit van Utrecht en Amsterdam kwamen enkele losse papiertjes boven water, die de oplossing van het 50 jaar oude raadsel wellicht wat dichterbij brengen.

JOHAN THEODOOR VAN BEIEREN IN DE ZONNEBERG (Jaap Brandsma & Martin Hoogerwerf)

In de Zonneberg staat een prachtig chronogram, met daarnaast een rijk versierd wapenschild. Het chronogram heeft betrekking op het sterven van Jan Theodoor van Beieren, die prins-bisschop van Luik was tot zijn sterfdag op 27 januari 1763. Naast het chronogram staat een rijk versierd wapenschild, bekroond met een kardinaalshoed. Tot voor kort werd aangenomen dat dit het familiewapen was van de prins-bisschop maar de auteurs zijn tot de conclusie gekomen dat het de vijf gebieden omvat, die oorspronkelijk tot het prinsdom Luik behoorden. Daarnaast blijkt uit de versieringen rond het wapen dat de prins-bisschop een heuse kardinaal was.

DE BETEKENIS VAN HET WOORD PONDEUR (Henk Blaauw)

In de Caestergroeve staat een oude tekst, die wordt gekenschetst als een opschrift met de oudste datum, die tot nu toe in de gangenstelsels van het Mergelland is gevonden. De tekst staat als volgt (vertaald) weergegeven: Lambier le pondeur is hier geweest in het jaar 1468 de 19e dag van augustus. Over de juiste vertaling van pondeur (pondeur) is veel gediscussieerd.

Onderzoek levert maar één correcte vertaling op: het oude woord pondeur betekent schilder. Maar wie Lambier nou in het echt is geweest, blijft (voorlopig) nog een raadsel.

VERSLAG VAN DE VLEERMUISTELLINGEN IN DE WINTERPERIODE 2001/2002 t/m 2003/2004 (Jos Cobben)

Al jaren worden in de winter een groot aantal Zuid-Limburgse mergelgroeven en enkele forten rond Maastricht doorzocht op overwinterende vleermuizen. Het resultaat van de laatste vier winters is verwerkt in het verslag. Het toont aan dat het aantal vleermuizen in de winterkwartieren soms sterk kan fluctueren. De oorzaken hiervoor zijn divers.

Inlichtingen over de SOK-Medelingen:
Ton Breuls, Bovenstraat 28
B-3770 Kanne Riemst (België)
e-mail: tbreuls@skynet.be

LANDSCHAP DOEDAG GROENHUIS NATUURBEHEER VOOR BEGINNERS

Op zondag 10 oktober is dagcamping De Houtsberg en het natuurgebied de Banen in Nederweert-Eind het decor van de Landschap Doedag van het GroenHuis. Met de Doedag vestigt het GroenHuis de aandacht op de grote landschappelijke afwisseling van de Houtsberg en omgeving en kunt u struinend dit gebied ontdekken. De dag is gratis toegankelijk van 12.00 tot 17.00 uur. Ook het Natuurhistorisch Genootschap zal tijdens deze dag aanwezig zijn.

Voor meer informatie
Stichting Instandhouding Kleine Landschaps-
elementen in Limburg, tel. 0475 - 386430.

BINNENWERK BUITENWERK

Op de website www.nhgl.nl is de meest actuele agenda te raadplegen.

VRIJDAG 1 OKTOBER organiseert de **Fotostudiegroep** een bijeenkomst in het Natuurhistorisch Museum in Maastricht. Het thema is landschap en iedereen kan foto's en/of dia's meenemen. Digitale foto's van tevoren opsturen naar

fotostudiegroep@nhgl.org. Aanvang 20.00 uur.

ZONDAG 3 OKTOBER wandelt de **Plantenstudiegroep** langs de Our (België). Wil Willems (tel. 043-3257126) vertrekt om 09.00 uur vanaf NS-

station Maastricht (oostelijke ingang, Meersse-
nerweg) en om 10.30 uur bij de kerk van Ouren
(bij Sankt Vith).

DINSDAG 5 OKTOBER houdt de **Mossenstudie-**

groep haar wekelijkse practicummiddag in het IVN-gebouw te Ransdaal. Belangstellenden dienen van tevoren contact op te nemen met Paul Spreuwenberg (tel. 045-5310661).

DINSDAG 5 OKTOBER is er een vergadering van het **Dagelijks bestuur** in het GroenHuis te Roermond.

WOENSDAG 6 OKTOBER houdt de **Vlinderstudiegroep** haar bijeenkomst in het Natuurhistorisch Museum Maastricht. Aanvang 20.00 uur.

DONDERDAG 7 OKTOBER is er een practicumavond van de **Paddestoelenstudiegroep** in het IVN-zaaltje onder de bibliotheek van Ransdaal. Aanvang 19.30 uur. Deelnemers worden verzocht contact op te nemen met Piet Kelderman (tel. 043-6016055).

DONDERDAG 7 OKTOBER houdt dhr. Schaaap voor **Kring Maastricht** een lezing over prehistorische rotstekeningen in India. Aanvang 20.00 uur in het Natuurhistorisch Museum Maastricht.

ZATERDAG 9 OKTOBER verzorgt de **Paddestoelenstudiegroep** een excursie naar de Trichterberg en omgeving Gronsveld. Samenkomst op de parkeerplaats Sint Geertruid. Deelnemers worden verzocht contact op te nemen met Piet Kelderman (tel. 043-6016055).

ZONDAG 10 OKTOBER organiseert de **Plantenstudiegroep** een herfstwandeling langs het fraaie riviertje de Hoëgne (België). Bert Op de Camp (tel. 043-3622808, bodcamp@home.nl) vertrekt met wandelaars om 09.00 uur vanaf NS-station Maastricht (oostelijke ingang, Meerssenerweg).

ZONDAG 10 OKTOBER houdt **Kring Venlo** een paddestoelenexcursie naar het Zwarte Water. Aanvang 08.00 uur vanaf de parkeerplaats aan de Schandloseweg te Venlo.

MAANDAG 11 OKTOBER verzorgt Henk Henczyk voor **Kring Heerlen** een lezing over paddestoelen. De bijeenkomst wordt gehouden in de zaal van Stichting Botanische Tuin Kerkrade, St. Hubertuslaan 74 te Terwinselen (Kerkrade-West). Aanvang om 20.00 uur, einde circa 22.30 uur.

DINSDAG 12 OKTOBER houdt de **Mossenstudiegroep** haar wekelijkse practicummiddag in het IVN-gebouw te Ransdaal. Belangstellenden dienen van tevoren contact op te nemen met Paul Spreuwenberg (tel. 045-5310661).

DONDERDAG 14 OKTOBER organiseert de **Zoogdierenwerkgroep** een braakballenpluisavond. Verplichte opgave via tel. 0475-386470. De bijeenkomst wordt gehouden in het GroenHuis, Godsweerderstraat 2 te Roermond.

VRIJDAG 15 OKTOBER verzorgt René Meeuwis voor de **Plantenstudiegroep** een voordracht over orchideeën in oude Kruidboeken. Deze voordracht wordt gehouden in het Natuurhistorisch Museum Maastricht. Aanvang 20.00 uur.

ZATERDAG 16 OKTOBER organiseert de **Paddestoelenstudiegroep** een excursie naar het Munningsbosch nabij Posterholt. Samenkomst om 10.00 uur bij de kerk van Sint Odiliënberg. Deelnemers worden verzocht contact op te nemen met Piet Kelderman (tel. 043-6016055).

ZONDAG 17 OKTOBER verzorgt de **Molluskenstudiegroep Limburg** een excursie naar de omgeving van Neeritter. Vertrek om 10.30 uur vanaf de kerk van Neeritter. Belangstellenden worden verzocht contact op te nemen met Stef Keulen (tel. 045-4053602).

ZONDAG 17 OKTOBER organiseert **Kring Venlo** een vogelexcursie naar de Romeinenweerd bij Blerick. Vertrek om 8.00 uur bij de ingang van d'Ohenweg.

ZONDAG 17 OKTOBER verzorgt **Kring Heerlen** onder leiding van Henk Henczyk een paddestoelenexcursie door het Imstenraderbosch. Samenkomst om 13.30 uur op de parkeerplaats nabij de Dillgence, Zandweg te Heerlen.

DINSDAG 19 OKTOBER houdt de **Mossenstudiegroep** haar wekelijkse practicummiddag in het IVN-gebouw te Ransdaal. Belangstellenden dienen contact op te nemen met Paul Spreuwenberg (tel. 045-5310661).

DINSDAG 19 OKTOBER wordt het **Periodiek Overleg** gehouden in het Natuurhistorisch Museum te Maastricht. Aanvang: 20.00 uur.

DONDERDAG 21 OKTOBER is er een practicumavond van de **Paddestoelenstudiegroep** in het IVN-zaaltje onder de bibliotheek van Ransdaal. Aanvang 19.30 uur. Deelnemers worden verzocht contact op te nemen met Piet Kelderman (tel. 043-6016055).

VRIJDAG 22 OKTOBER komt Herman Limpens naar de **Zoogdierenwerkgroep** voor een lezing over vleermuizen. Hij zal ingaan op een

effectieve combinatie van inventarisatietechnieken voor vleermuizen in het nieuwe project voor een Limburgse Zoogdierenatlas. De bijeenkomst wordt gehouden in het GroenHuis, Godsweerderstraat 2 te Roermond. Aanvang 20.00 uur.

ZATERDAG 23 OKTOBER organiseert de **Paddestoelenstudiegroep** een excursie naar het bos van Elsloo. Samenkomst bij het NS-station Elsloo. Deelnemers worden verzocht contact op te nemen met Piet Kelderman (tel. 043-6016055).

DINSDAG 26 OKTOBER houdt de **Mossenstudiegroep** haar wekelijkse practicummiddag in het IVN-gebouw te Ransdaal. Belangstellenden dienen contact op te nemen met Paul Spreuwenberg (tel. 045-5310661).

DONDERDAG 28 OKTOBER verzorgt Paul Voskamp voor **Kring Venray** een lezing over De Rode Wouw. De bijeenkomst wordt gehouden in het Gemeenschapshuis, Watermolenstraat 1 te Oostrum. Aanvang 20.00 uur.

DONDERDAG 28 OKTOBER is er een practicumavond van de **Paddestoelenstudiegroep** in het IVN-zaaltje onder de bibliotheek van Ransdaal. Aanvang 19.30 uur. Deelnemers worden verzocht contact op te nemen met Piet Kelderman (tel. 043-6016055).

ZATERDAG 30 OKTOBER organiseert de **Paddestoelenstudiegroep** een excursie naar het Eisdenerbosch bij Moerslag. Samenkomst om 10.00 uur bij de kerk van Sint Geertruid. Deelnemers worden verzocht contact op te nemen met Piet Kelderman (tel. 043-6016055).

DINSDAG 2 NOVEMBER houdt de **Mossenstudiegroep** haar wekelijkse practicummiddag in het IVN-gebouw te Ransdaal. Belangstellenden dienen contact op te nemen met Paul Spreuwenberg (tel. 045-5310661).

DINSDAG 2 NOVEMBER is er een vergadering van het **Dagelijks bestuur** in het GroenHuis te Roermond.

WOENSDAG 3 NOVEMBER houdt de **Vlinderstudiegroep** haar bijeenkomst in het Natuurhistorisch Museum Maastricht. Aanvang 20.00 uur.

WOENSDAG 3 NOVEMBER is er het overleg van de **Redactie** en het **Dagelijks bestuur** in het Natuurhistorisch Museum te Maastricht.